

Etnografia escolar

Codi: 101247
Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	3	0
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Silvia Carrasco Pons
Correu electrònic: Silvia.Carrasco@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

L'assignatura inclou textos en anglès, a més de castellà i català

Equip docent

Miquel Martorell Faus

Prerequisits

Haver cursat Antropologia de l'Educació.

Objectius

Sugerimos que el desarrollo de la Antropología de la Educación como estimulante campo de la Antropología será potenciado si nos retiramos de tendencias actuales que se adaptan más o menos a la definición de investigación antropológica que tienen los pedagogos y retornamos a la etnografía antropológica tradicional (Ogbu, 1993: 147).

L'assignatura Etnografia Escolar aprofundeix en el procés de producció i comunicació del coneixement empíric que genera l'Antropologia de l'Educació, específicament la que es centra en l'estudi dels objectius, processos i contextos de transmissió i adquisició cultural relacionats amb la institució escolar i la seva expansió hegemònica, des d'una perspectiva crítica.

Els objectius formatius de l'assignatura en concreten en tres:

- Aprendre a LLEGIR etnografia escolar
- Aprendre a FER etnografia escolar
- Aprendre a ESCRIURE etnografia escolar

L'etnografia és l'eina fonamental per revelar el contingut de la "caixa negra", tal com l'informe Coleman descrivia l'escola a finals dels 60. Aquesta assignatura s'imparteix des dels principis formulats al Mission

Statement de 2006 del Council on Anthropology of Education de l'AAA: la promoció de la justícia social a tots els entorns on té lloc l'aprenentatge.

Competències

Antropologia Social i Cultural

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar que es coneix i es comprèn la història de la teoria antropològica i la gènesi dels seus conceptes bàsics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Produir materials relacionats amb la diversitat cultural susceptibles de tenir un impacte crític en les concepcions de sentit comú.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament les dades procedents de les recerques i els informes antropològics.
2. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits de l'educació, el gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió.
3. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica.
4. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
5. Avaluar críticament els models teòrics explícits i implícits als materials etnogràfics.
6. Exposar en forma narrativa els resultats del treball, d'acord amb els cànons crítics de la disciplina i tenint en compte els diferents públics a qui van dirigits.
7. Identificar els desenvolupaments disciplinaris recents i la vinculació de la teoria antropològica amb les disciplines socials afins en el seu desenvolupament històric i en les tendències interdisciplinàries actuals.
8. Identificar la variabilitat sociocultural en contextos etnogràfics específics.
9. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
10. Identificar les tendències interdisciplinàries actuals compartides per l'antropologia i les disciplines socials afins en el camp respectiu.
11. Integrar enfocaments interdisciplinaris en els àmbits de l'educació, els sistemes de sexe-gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió social.
12. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
13. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.

Continguts

I. Sessions introductòries:

-etnografia i etnografia escolar en antropologia i en altres disciplines; abast temàtic i preguntes pertinents per un abordatge etnogràfic dels problemes d'investigació del camp de l'educació

-etnografia escolar clàssica i etnografia crítica de l'educació: continuïtats i canvis metodològics en la realització i l'escriptura d'etnografies sobre el camp de l'educació

-mètodes i gèneres no convencionals: etnografia escolar comparativa i en equip; autoetnografia i ficció etnogràfica; etnografiar polítiques educatives; l'etnografia escolar versus altres relats del camp de l'educació

-treball de l'equació personal i reflexivitat en etnografia escolar (textos de Jean Anyon i Pierre Bourdieu)

II. Llegir etnografia escolar:

-revisions crítiques d'informes etnogràfics: estratègies de descripció, rols i activitats de l'etnògraf/a, adequació de l'evidència aportada, la veu de l'autor/a en el relat, la perspectiva teòrica implícita; del "com es va fer" a la *teoria fonamentada*

-lectura crítica i anàlisi de dues monografies etnogràfiques:

Chicas y poder en la escuela. Identidades académicas, sociale y de género entre jóvenes de la periferia, de Maribel Ponferrada (2008). Servei de Publicacions UAB - TDX

Race in the Schoolyard. Negotiating the color line in classrooms and communities, d'Amanda E. Lewis (2003). Rutgers University Press.

III. Fer etnografia escolar:

-experiències d'etnografia escolar: accedir a textos i relats etnogràfs en primera persona (ponents convidats)

-temes d'etnografia escolar: escola i colonialisme; petita infància; diversitat, immigració i minories a primària i a secundària; gènere i estratificació; exclusions i abandonaments escolars; racisme institucional; llengües, identitats i aprenentatges; cultures juvenils; el món de les "dificultats educatives"; dispositius escolars específics

-avenços en etnografia i educació: revisió dels congressos i trobades científiques (Espanya, EUA, Regne Unit, Iberoamèrica)

IV. Escriure etnografia escolar:

-treball detallat en seminari dels Standards for Reporting Empirical Research (American Education Research Association) a partir dels materials produïts per altres etnògrafs i dels materials d'observació aportats per les persones participants

Metodologia

- Classes expositives sobre els temes del programa per part de la professora i de ponents convidats
- Exercicis en grup a l'aula; ús de textos de premsa i xarxes socials
- Visionat i anàlisi de materials audiovisuals
- Grups de lectura, discussió i presentació de monografies etnogràfiques
- Realització d'un treball individual sobre trajectòria escolar aplicant conceptes teòrics comuns
- Realització d'un treball etnogràfic prospectiu en petit grup
- La comunicació amb el professorat s'ha de mantenir dins de les hores de despatx programades i, en cas de necessitat de comunicació no presencial excepcional, s'enviarà un correu electrònic.
- Adquisició de perspectiva pròpia sobre la matèria, aplicació de recursos i identificació de limitacions

Dirigides

Exposicions de la professora i ponents 50 Coneixement dels continguts específics de la matèria
convidats

Supervisades

Anàlisi de **lectures i discussió** 15 Aprofundiment en el procés de realització i escriptura

organitzada a classe		del treball de camp etnogràfic en entorns escolars
Discussió sobre materials audiovisuals a classe	5	Consolidació de les aplicacions de l'anàlisi teòrica a àmbits empírics
Tutories del treball en grup	5	Aclariment de dubtes i adquisició
Autònomes		
Lectures obligatòries en grups de lectura organitzada i escriptura de síntesis crítiques dels textos	75	Contacte directe i personal amb els textos obligatoris de l'assignatura
Realització del treball d' observació etnogràfica	15	Adquisició d'experiència d'etnografia en equip i entorns educatius
Escriptura del treball demanat	15	

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions de la professora i ponents convidats	50	2	2, 7, 10
Tipus: Supervisades			
Anàlisi de lectures i discussió organitzada classe	15	0,6	1, 2, 8
Discussió sobre materials audiovisuals a classe	5	0,2	2, 4, 11
Tutories del treball en grup	5	0,2	6, 8, 13
Tipus: Autònomes			
Lectures obligatòries en grups de lectura organitzada i escriptura i presentació de síntesis crítiques dels textos	40	1,6	1, 2, 6, 9, 11, 13
Treball d'observació etnogràfica en equip	25	1	6, 8

Avaluació

- Assistència obligatòria al **80%** de les classes per tenir dret a l'avaluació continuada
- Elaboració i redacció d'un **exercici d'anàlisi de trajectòria educativa** a partir de l'aparell conceptual proporcionat pel dossier de lectures inicial presentat a classe: **20% de la nota final** (2000 paraules)

- Participació en dos grups de lectura i debat, i realització de dos **exercicis de síntesi i presentació de les monografies etnogràfiques** assignades a cada grup: **40% de la nota final** (20% per cada una de les dues monografies) (5000 paraules cada monografia)
- Realització d'un **informe etnogràfic** a partir d'observacions en dos centres escolars: **40% de la nota final** (3000 paraules)
- Aquesta assignatura es planteja com un seminari avançat. S'espera que les i els estudiants hagin fet les lectures programades i que col·laborin en la consecució d'un ambient de diàleg i respecte, tot contribuint en especial als exercicis en grup i als debats sobre materials escrits i audiovisuals
- Les i els estudiants que hagin de repetir alguna de les avaluacions parcials, ho podran fer en el període de reavaluació a partir dels apartats de la rúbrica d'avaluació corresponent que es retornarà comentada.
- No s'acceptarà cap treball fora de termini ni es crearan condicions que afavoreixin les oportunitats d'avaluació d'uns estudiants per sobre d'uns altres
- Es consideraran No Presentats els estudiants que no realitzin totes les proves d'avaluació continuada; això no obstant, els casos particulars seran estudiats

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
8 Lectures obligatòries per exposar i debatre a classe	30	Consolidació de perspectives teòriques, metodològiques i comunicatives de la matèria
2 Exercicis escrits parcials de l'assignatura	3	Síntesi de coneixements adquirits
Diverses act. autònomes anteriorment consignades (realització d'un treball en grup d'observació etnogràfica i elaboració de l'informe del treball)	15	Experiència etnogràfica en equip i en entorns educatius
Presentacions del treball en grup	5	Selecció, ordre i comunicació dels resultats de recerca

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració i redacció d'un exercici d'anàlisi de trajectòria educativa a partir de l'aparell conceptual proporcionat pel dossier de lectures inicial presentat a classe: 20% de la nota final (2000 paraules)	20%	4	0,16	4, 6, 7, 9
Participació en dos grups de lectura i debat, i realització de dos exercicis de síntesi i presentació de les monografies etnogràfiques assignades a cada grup (20% per cada una de les dues monografies) (5000 paraules cada monografia)	40%	4	0,16	1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12
Realització d'un informe etnogràfic a partir d'observacions en dos centres escolars: (3000 paraules)	40%	2	0,08	2, 3, 6, 9, 13

Bibliografia

1. TEXTOS COMPILATORIS I MANUALS DE REFERÈNCIA

- ANDERSON-LEVITT, K. M. Ed. (2010) *Anthropologies of Education. A Global Guide to Ethnographic Studies of Learning and Schooling*, London: Berghahn Books.
- CARRASCO, S., BERTRAN, M., PÀMIES, J., Eds. (2014) *La escuela contra las minorías. Investigaciones etnográficas sobre diversidad, desigualdad y educación*. Barcelona: UAB (en preparació)
- GARCÍA CASTAÑO, F.J. i CARRASCO, S. Eds., *Población inmigrante y escuela. Conocimientos y saberes de investigación*. Madrid: Ministerio de Educación
- GARCÍA CASTAÑO, F.J., VELASCO, H., PULIDO, R., Eds. (2007) *Lecturas de Antropología para Educadores*, Madrid: Trotta
- JOCILES, M.; FRANZÉ, A. Eds. *¿Es la escuela el problema? Investigaciones en Antropología y Educación*, Madrid: Trotta.
- LE COMPTE, M. & SCHENSUL, J. *Designing and Conducting Ethnographic Research. The Ethnographer's toolkit (7 vols)*. London: SAGE
- LEVINSON, B. et al. (1997) *The cultural production of the educated person*, NY: SUNY Press
- SPINDLER, G & L, Eds. (2000) *Fifty years of Anthropology and Education*, NY: LEA

Recursos en línea: <http://www.aaanet.org/sections/cae/>

Actes de congressos: <http://grupsderecerca.uab.cat/emigra/content/emigra-working-papers-5>

<http://cieye.wordpress.com/> -

http://tienda.germania.es/epages/eb2058.sf/ca_ES/?ObjectPath=/Shops/eb2058/Products/pls08

2. LECTURES OBLIGATÒRIES

- ANYON, J. (1981) *Social Class and School Knowledge*, *Curriculum Inquiry*, Vol. 11 (1) 3-42. (hi ha traducció)
- *BAILEY, S. (2013) *Exploring ADHD. An ethnography of disorder in early childhood*, de London & New York: Routledge
- ERICKSON, F. (1984) *What Makes School Ethnography 'Ethnographic'?* *Anthropology and Education Quarterly*, Vol. 15, 51-66. (hi ha traducció)
- *FERGUSON, A. A. (2001) *Bad boys. Public schools in the making of black masculinity*, Ann Arbor, The University of Michigan Press.
- McLEOD, J. (2009, 3rd ed) *Ain't No Making' It. Aspirations and Attainment in a Low Income Neighborhood*. Boulder, CO: Westview Press.
- PONFERRADA, M. (2008) *Chicas y Poder en la escuela. Identidade académicas, sociales y de género entre jóvenes de la periferia*. Servei de Publicacions UAB - TDX

Textos d'OGBU, WOLCOTT i BOURDIEU a GARCÍA CASTAÑO, F.J., VELASCO, H., PULIDO, R. (2007 [1993]) *Lecturas de Antropología para Educadores*, Madrid: Trotta

*No són obligatòries pel curs 2016-2017

3. LECTURES RECOMANADES

- ATKINSON, P., & DELAMONT, S. (2010). *Can the silenced speak? A dialogue for two unvoiced actors*. *International Review of Qualitative Research*, 3, 11-17.
- CONTEH, J, GREGORY, E. et al. (2005) *On Writing Educational Ethnographies. The art of collusion*. London: Trentham Books
- CORONEL-MOLINA, S. (2009) *Critical Review of Ethnographic Reports (notas)*
- CREESE, A., & BLACKLEDGE, A. (2012) *Voice and Meaning-Making in Team Ethnography*, *Anthropology & Education Quarterly*, vol 43, 3, pp 306-324
- DELAMONT, S. (2002) *Fieldwork in educational settings. Methods, pitfalls and perspectives*. London: Routledge
- DELAMONT, S. (2009). *The only honest thing: Autoethnography, reflexivity and small crises in fieldwork*. *Ethnography and Education*, 4(1), 51-63.
- ELLIS, C. (2007). *Telling secrets, revealing lives: Relational ethics in research with intimate others*. *Qualitative Inquiry*, 13, 3-29
- FOLEY, D.E. (2002). *Critical ethnography: The reflexive turn*. *International Journal of Qualitative Studies in Education* 15, 469-49
- GERSTL-PEPIN, C. & GUNZENHAUSER, M. G. (2002) *Collaborative team ethnography and the paradoxes of interpretation* *Qualitative Studies in Education*, vol 15, 2, pp 137-154
- GRENFELL, M., et al. (2011) *Language, Ethnography, and Education Bridging New Literacy Studies and Bourdieu*, London: Routledge

- MASEMANN, V. L. (1982) Critical Ethnography in the Study of Comparative Education, *Comparative Education Review*
Vol. 26, No. 1, pp. 1-15
- MILLER, H. & RUSSELL, L. (2005) The Personal, Professional and Political in Comparative Ethnographic Educational Research, in Geoff Troman, Bob Jeffrey, Geoffrey Walford (ed.) *Methodological Issues and Practices in Ethnography* (Studies in Educational Ethnography, Volume 11), Emerald Group Publishing Limited, pp.57-72
- VELASCO, H. & DÍAZ DE RADA, A. (2006[1992]) *La lógica de la investigación etnográfica. Un modelo de trabajo para etnógrafos de escuelas*, Madrid: Trotta
- WALDORF, G. (2001) *Ethnography and Education Policy* (Studies in Educational Ethnography, Volume 4) London: Emerald Books
- WOODS, P (1996) *La escuela por dentro. Etnografía en las instituciones educativas*, Madrid: Paidós.
- ETNOGRAFIES ESCOLARS A ESPANYA: s'informarà de l'elaboració de bases de dades en curs.